© REUTERS / Alkis Konstantinidis /18:14 27.07.2018 /Artur Bekmatov

Ekonóm Peter Staněk (69) z Ekonomického ústavu Slovenskej akadémie vied často na svojich prednáškach kritizuje súčasné nastavenie ekonomiky, upozorňuje na možné riziká a zároveň ponúka riešenia, ako sa týmto rizikám vyhnúť. Pred jednou z takýchto prednášok v Prahe si Staněk našiel čas aj pre čitateľov Sputniku.

Pokým v prvej časti sme sa venovali domácej ekonomike, v tej druhej slovenský ekonóm hovorí o novej kríze, ktorá klope na dvere.

Pán profesor, predchádzajúci rozhovor sme zakončili Vaším konštatovaním, že objem dlhu je najväčšou hrozbou vo vzťahu k budúcej kríze. Príde teda podľa Vás ďalšia kríza?

Rozumní ekonómovia uvažujúci v súvislostiach vám povedia otvorene, že otázka či kríza príde je zodpovedaná — ona príde. Jediná otázka je, aký je čas do doby krízy. Vezmite do úvahy vyjadrenia takých investorov ako Buffet, Faber a ďalších, ktorí otvorene hovoria, že kríza je tu, bude desivá a horšia ako tá v roku 2008, lebo my sme krízu v roku 2008 nevyriešili — my sme ju prekryli prevzatím dlhov finančného sektora na plecia štátov a natlačením obrovského objemu obeživa, ktoré je nekryté.

Bohužiaľ, všetky príčinné súvislosti vedúce ku kríze existujú. Jedna malá ukážka: keď v USA v roku 2008 vypukla hypotekárna a následne finančná kríza, tak sa jednalo o 1,7 bilióna nesplácaných hypoték. Dnes majú USA 2,9 bilióna nesplácaných študentských pôžičiek. Podľa mnohých ekonómov je toto omnoho nebezpečnejšie, pretože títo ľudia si brali študentské pôžičky dúfajúc, že keď vyštudujú, tak na základe toho dostanú dobré miesto, dobrý príjem, kariéru a budú spotrebúvávavať. Dnes vám to už nestačí a nemáte garanciu ani miesta, ani príjmu, kariéry či spotreby. Ale pôžičky musíte splatiť.

Druhá vec je, že veľká časť investícií, napríklad v podnikovej sfére, je opäť na dlh — čo sa bude diať ak sa tie investície nevrátia? Vezmite do úvahy aj to, že štáty sú stále v deficitnom hospodárení. Ďalej vezmite do úvahy to, že dolár sa nám ohodnocuje ako o 40% nadhodnotený. Ešte stále vás nedesí, že to vedie k jedinej veci?

Ďalšia vec, finančný sektor. Veď to, čo predvádza finančný sektor je len virtuálne ondulovanie horúceho vzduchu. Finančný sektor je úplne odtrhnutý od reálnej ekonomiky — nemáte tam žiadne reálne hodnoty. Facebook údajne zväčšil trhovú kapitalizáciu o 1,3 bilióna zvýšil ju na 100 miliárd len za minulý rok, ale na základe čoho, že skupuje reklamné agentúry? Poďme ďalej, Amazon, ktorého trhová kapitalizácie je dnes 2 bilióny, a ktorý svoju trhovú kapitalizáciu zvýšil o takmer 160 miliárd, pretože skupuje obchodné reťazce. To je reálne zvýšenie trhovej kapitalizácie tejto firmy? Nemôžete fungovať v systéme, kde reálna ekonomika vám vzrastie o 34% a finančný svet vzrastie o 190%. Dokedy môže takáto odtrhnutosť fungovať? Problémom je teda v tom, že ekonomika nie je reálna. Jednotlivé segmenty ekonomiky sa nafúkli nereálnym spôsobom.

Dnešný svet je postavený na neustále rastúcej spotrebe. Dokedy podľa Vás vydržia zdroje, ak chcete neustále udržateľne a trvale rásť? Ak nebude HDP rásť, tak podľa ekonómov nastane katastrofa. Ja tvrdím, že nenastane — nastane len proces spätnej implózie ekonomiky.

To znamená?

Ekonomika sa bude zmenšovať. Ale potom klasické politické teórie „musí byť rast" nebudú platiť. Toto zažíva Japonsko, kde sa začína uvažovať o tzv. zmenšujúcej sa ekonomike, pretože starnúca populácia už nespotrebováva podľa očakávaní. A ak nespotrebovávate, tak HDP sa zmenšuje. Ostatne, keď sme pri HDP, tak jedna drobná poznámka: asi viete, že je v platnosti metodika ESA 2010, ktorá do HDP zahrňuje aj šedú a čiernu ekonomiku. A tá zdvihla ekonomiku Veľkej Británie o

1,2% HDP, ekonomiku Slovenska o 0,6% HDP. Položme si teda otázku či sa skutočne bojuje proti korupcii, ak ona zahrnutá do HDP ho zväčšila. Vedia to tí ľudia na námestiach, alebo to nechcú vedieť? Ak to nechcú vedieť, tak prečo na tom námestí sú a čo sledujú tým, že tam sú? Sú rozmýšľajúci alebo nerozmýšľajúci?

Hovoríte, teda že kríza príde a otázkou je len to, kedy. Aké bude postavenie Európskej únie v týchto krízových časoch?

Keby Európska únia netušila ďalšiu krízu, tak by neurýchľovala cesty ďalších reforiem. Nebolo by to totiž potrebné, lebo by ste boli v konjukturálnom vývoji. Ale preto, že si ľudia v EÚ uvedomujú, že kríza príde a môže odhaliť v plnej nahote funkčné nedostatky únie — hádky o spoločný rozpočet, finančný výhľad, eurofondy, postavenie veľkých a malých krajín a podobne. To je po prvé signál, že kríza je predo dvermi. Po druhé, časť lídrov si uvedomuje, že v dnešnej podobe EÚ nemôže prežiť náraz ďalšej krízy, lebo nová kríza povedie k nárastu vlny nacionalizmu a doslova k ochranárstvu vlastného štátu. A po tretie — kríza, ktorá sa blíži postaví pred EÚ tri zásadné otázky:

- Vieme sa zjednotiť na spoločnom cieli?
- Máme dôveru medzi krajinami navzájom?
- Naozaj hovoria predstavitelia EÚ vlastným národom pravdu o skutočnom stave spoločnosti, ekonomiky a vývoji na planéte?

…alebo hovoria to, čomu hovoríme polopravda — jedna časť je pravdivá a druhá lživá, ale ak nemáte informácie, nedokážete oddeliť pravdu od lži.

Čo je teda najväčšou výzvou?

Hovorím, že štvrtá industriálna revolúcia a celý technologický zlom, ktorého sme dneska svedkami nie je pre nás hrozbou, aj keď bude radikálne meniť spoločnosť. Ona nastavuje zrkadlo logike dnešnej spoločnosti. A ak je dnešná spoločnosť založená na nelogických základoch, môže prijať a vyriešiť problémy čiastkovými reformami, alebo je potrebná zásadná reforma tejto spoločnosti? Budeme riešiť ďalej zástupné problémy alebo skutočné problémy?

Sme v bode zlomu, kde dnešná civilizácia ďalej nepôjde — buď sa vnútorne zničí, alebo zrozumnieme a zástupné problémy, ktoré máme dnes riešiť pôjdu preč a začneme riešiť skutočné problémy — či už v oblasti ekológie, energetiky, dopravy, potravín a podobne. Povedzte mi, aký význam má hladomor v Sudáne, ak v EÚ ročne zničíme 100 miliónov ton potravín. Zničených. Zdá sa Vám stále, že táto spoločnosť je logická? Ďalej, Rusko dá na zbrojenie 64 miliárd, Spojené štáty 776 miliárd — ale Američania sú mierotvorcovia a Rusi agresori. Nezdá sa Vám na tom niečo divné? Na druhej strane, miliardy a bilióny vrazíte do zbrojenia, ale nemáte peniaze na vývoj liekov, riešenie ekologických problémov či vzdelávanie ľudí.

Zaujímalo by ma, ako by podľa Vás mal vyzerať alternatívny systém voči tomu, čo tu máme dnes?

Prvá vec, v politickej rovine je to veľmi jednoduché. Každý politik zodpovedá vlastným osobným majetkom za škody, ktoré spôsobí počas výkonu funkcie. On a jeho rodina. Nemusíte urobiť nič iné. Potom budete mať problém zohnať politikov.

Druhá vec, neuvedomujeme si, že korupcia znamená, že ak ja oberiem Vás, tak obidvaja v budúcnosti na to doplatíme? Nebolo by teda rozumné, aby korupcia bola chápaná ako jeden z najväčších zločinov a v tom prípade tvrdo postihovaná? Aby si fakt ľudia dali pozor.

Tretia vec, stačí, aby sa ľudia skutočne zamysleli nad tým, koľko vecí potrebujete k životu. A potom

zistíte, že vám stačí možno polovica. Ak je to polovica, nemusíte zháňať druhý a tretí job na splácanie splátok nákupu ďalších tovarov. A posledná vec, stačí keby ste spoločnosti skutočne začali hovoriť pravdu o veciach. To je nutné východisko. Lebo pokiaľ nepoviete pravdu, tak prijímate opatrenia neznámych vecí. A dostávame sa opäť k spomínanému riešeniu zástupných problémov, miesto reálnych. Ale je hovorenie pravdy líniou mainstreamu? Alebo platí Temudžinov výrok, že ten kto hovorí pravdu spravidla nezomrie v posteli? Alebo iný výrok že hovoriť pravdu v čase lži je životu nebezpečné?

Zdroj: https://cz.sputniknews.com/slovensko/201807277786653-slovensko-financni-krize

Sdílet